

Socha sv. Václava je majetkem městyse Nové Dvory a nachází se v Havlíčkově ulici u č.p. 56. Kdo byl sv. Václav?

Sv. Václav byl český kníže a světec, který je hlavním patronem českého národa a symbolem české státnosti, byl vnukem Bořivoje a Ludmily. Ta jako matka jeho otce Vratislava I. mu pro život dala cennější výbavu než jeho vlastní, Drahomíra. Naučila ho křesťanským zásadám, ctnostem, základům moudrosti i rozvaze. Václav dospěl v panovníka, který ochránil český národ před podmaněním od nepřátel, usiloval o mravní i kulturní povznesení Čech a dal důkaz naší rovnocennosti s ostatními zeměmi Evropy. Mezi jeho významné ctnosti patřila silná vůle, hluboká zbožnost a mírumilovnost. Svým příkladem vedl lid z vlivů pohanství ke křesťanskému životu. Zaplatil za to životem u dveří kostela ve Staré Boleslavi a stal se hlavním patronem naší země. Mnich Kristián o něm napsal: "Byl dokonalý ve víře, neboť všem chudým činil dobře, nahé odíval a hladové sytil. Měl rád chudé i bohaté, služebníkům Božím přisluhoval a zdobil mnohé kostely."

PANOVNÍK, JEMUŽ NEZÁLEŽELO NA SOBĚ, ALE NA DOBRU NÁRODA. Podle tradičního podání se narodil kolem roku 907 ve Stochově u Libušína, něco přes 10 km západně od Kladna. Někteří specialisté se domnívají, že to bylo dříve, antropolog Vlček na základě zkoumání jeho ostatků usoudil již na rok 895. To ale vylučuje potřeba regentství po smrti otce. Byl nejstarším synem přemyslovského knížete Vratislava I., (který vládl po svém otci Bořivoji) a jeho manželky Drahomíry z rodu polabských Stodoranů. Měl šest sourozenců, bratry Boleslava a Sptyhněva a ze čtyř sester známe pouze jméno Přibyslavy. O Václavovu křesťanskou výchovu se zasloužila zejména babička Ludmila (pam. 16. 9.) a nejspíše díky ní vynikal velkou úctou a láskou ke Kristu v Eucharistii. Na Levém Hradci se pravděpodobně pod vedením kněze Pavla Kaicha učil slovanskému písmu a na hradě Budči se od kněze Učena vzdělával v latině. Získal tam potřebné vzdělání i pro styk s německými sousedy. Otec Vratislav I. zemřel 13. 2. 921, padl zřejmě při tažení proti Maďarům. Za Václava, kterému mohlo být přibližně 14 let, se ujala vlády jeho matka Drahomíra. V září toho roku pak přišel o milovanou babičku, která byla najatou rukou vraha uškrcena na Tetíně. Její ostatky dal Václav přenést, za účasti řezenského biskupa Michala, 10. listopadu, po převzetí vlády, na Hradčany k sv. Jiří. Vlády se ujal v roce 925 a hned se snažil o nápravu nepořádků a o nábožensko-kulturní povznesení země. Za regentské vlády Drahomíry docházelo k útokům na přemyslovská panství. Již v roce 922 podnikl válečnou výpravu do Čech bavorský vévoda Arnulf, zřejmě z podnětu spřízněného Radislava Zlického. Tento libecký šlechtic nejednou projevil touhu po přemyslovském území a snil i o knížecím stolci. Legenda hovoří o jeho úkladech a válečném střetu s knížetem Václavem u dvorce Žitomiř (dnešní Štolmíř 2 km severozápadně od Českého Brodu), který stál u velmi významné obchodní cesty zvané „Trstěnická stezka". Událost Václavovy statečnosti a zázrakem dosaženého vítězství na tomto místě je uvedena v Dalimilově kronice. Václav, před obojím vojskem vyzval odbojného Radislava k rytířskému souboji o knížecí trůn jen mezi sebou, aby zabránil krveprolití na obou stranách. Odmítnutí by pro Radislava bylo zbabělostí a hanbou, a tak s pýchou souhlasil. Na začátku boje však spatřil nad Václavovou přílbicí zářící kříž a po jeho boku dva anděly. Postrašen zjevením vzdal boj a prosil knížete Václava o odpuštění. Ten ho pak vyzval: „Vrať se pokojně domů a měj dosti na svém; víc od tebe nežádám". Křesťanský způsob vlády Václava, s jeho spravedlivým postojem vůči neukázněné šlechtě, vyvolával v zemi opozici zejména po jeho smířčím jednání s králem Jindřichem I. nazvaným Ptáčník. Mír v Čechách byl v ohrožení na jedné straně již pro dřívější dohodu Jindřicha I. s Arnulfem a z druhé strany zvětšující se výbojnou silou Maďarů. Obklopení naší země nepřáteli bylo zřejmé a situaci mohl zvládnout jen skutečně moudrý panovník, kterému nezáleželo na sobě, ale na dobru národa. Jindřich I. si podmanil válkami polabské Slované a v roce 929 vtrhl do Čech po boku Arnulfa Bavorského. Na jejich straně byl zřejmě i Radislav. Spojená německá vojska oblehla Prahu a Jindřichova naděje na vítězství byla patrně reálná.

V této situaci kníže Václav opatrným vyjednáváním se silnějším a bezohledným nepřítelem dosáhl míru za cenu zavázání se k ročnímu odvádění částky 500 hřiven stříbra a 120 volů. Jednalo se o poplatek, který Češi odváděli již za prvních Karlovců. Vlivem Václavovy osobnosti bylo za jeho vlády od něj natrvalo upuštěno. O dalším vztahu mezi králem Jindřichem I. a knížetem Václavem hovoří příběh z doby, v níž Jindřich svolal radu knížat, na kterou se Václav včas nedostavil pro modlitbu ve chrámu. Jindřich proto nařídil, aby mu nikdo při jeho příchodu nevzdal náležitou poctu a ani si ho nevšímal. Při opožděném příchodu Václava však najednou sám Jindřich uctivě povstal, vykročil ho uvítat a vyzval ho k zaujmutí čestného místa. Dvořanům vysvětlil později změnu svého rozhodnutí tím, že uviděl, jak Václava doprovázejí andělé a na jeho čele lesknoucí se kříž. Na Pražském hradě se nacházel kostel Panny Marie, postavený za Bořivoje I. a kostel sv. Jiří, budovaný jeho synem, o jehož dostavbu se postaral Václav. Mezi těmito stavbami pak začal budovat chrám sv. Víta, jako rozlehlou čtyřapsidovou rotundu. Pro tuto svatyni získal od krále Jindřicha I. darem ostatek ramene sv. Víta. Kníže Václav vždy jednal čestně a podle křesťanské lásky. Pro dobro národa se snažil o pozvednutí morálky a pokřesťanštění země. Měl zájem na vzniku českého biskupství, ale zřízení nebylo v jeho možnostech. České území spadalo pod biskupa v Řezně. Nedostatek kněží pomáhal Václav řešit jednáním o povolání kněží z jiných zemí. Osobně měl Václav touhu podílet se také na přípravě obětních darů pro slavení mše svaté. Fr. Palacký v Dějinách národu českého uvádí, že „v doprovodu jednoho sluhy tajně chodil do polí a vinic, žal pšenici a sbíral hrozny, a vlastní rukou vykonával všechny práce, které byly potřebné k zhotovení hostií a vína ke mši pro kněze". Tento autor se také zmiňuje, že kníže Václav pro konání skutků milosrdenství a zbožnosti volil často i noční dobu. Nespokojení šlechtici uvažovali o odstranění takového knížete a v touze po radikální změně se obrátili na Václavova bratra Boleslava, o němž věděli, že by o trůn stál. Plán na Václavovo zavraždění vznikl hlavně kvůli jeho ctnostem a věrnosti křesťanským zásadám. Kníže Václav měl ve zvyku účastnit se ve své zemi poutních slavností a výročí posvěcení kostelů. Na svátek sv. Kosmy a Damiána byl proto pozván do Boleslavova sídla, v jehož blízkosti byl kostel zasvěcený těmto mučedníkům. Po bohoslužbách vyhověl prosbě bratra Boleslava, zúčastnil se u něj hostiny a zůstal přes noc. Již při hostině byl prý varován přítelem, že se proti němu chystá úkladný útok. Za noci se Václavovi odpůrci sešli s Boleslavem u Hněvsy a dojednali zavraždění Václava ve chvíli, kdy podle svého zvyku půjde na jitřní. Bylo rozhodnuto, že mu už nebude dopřáno vkročit do chrámu. Při odchodu od Boleslava se s ním Václav setkal ve vratech a děkoval mu za pohostinnost. Boleslav se ho nato snažil ještě obdarovat ranou mečem do hlavy, ale Václav jako silnější se mu ubránil a dodal: „Bůh ti to odpusť, bratře!" a pospíšil si k chrámovým dveřím. Na Boleslavovo volání o pomoc pustili se Tuža, Hněvsa, Česta a Tira za Václavem. Ten, ač zraněný, stačil po doběhnutí k chrámu chytit se pouze kruhu ve dveřích, které byly úmyslně zamčeny. Zde po probodení Hněvsovým mečem skonal. Známé den Václavovy smrti, ale kterého roku k ní došlo zůstalo mezi historiky spornou otázkou. Buď to bylo r. 925 nebo až v r. 935. Víme, že Václav Boleslavovi odpustil a přál si, aby mu odpustil i Bůh. Lze se domnívat, že to nakonec Boleslavovi pomohlo k lítosti, kterou projevil tím, že Václavovy ostatky dal z hrobu v Boleslavi přenést na Pražský hrad do chrámu sv. Víta. Opět je sporný rok (932 nebo 938), za den se někde uvádí 4. března. Úcta k sv. Václavu se rychle rozšířila po celé vlasti i za hranice. Sv. Wolfgang, biskup v Řezně (972-994) oznamoval jeho svátek 28. 9. s titulem svatý. V roce 972 byl k jeho cti postaven kostel v Proseku u Prahy (dnes Praha 9). Od začátku 14. stol. je mu zasvěcený i oltář v římské bazilice sv. Petra. V roce 1670 byl jeho svátek zařazen do univerzálního kalendáře, v němž zůstal jako jediný český světec. Je světcem, kolem kterého se ve vážných dobách a významných situacích shromažďuje český národ. Proto Josef Václav Myslbek vytvořil sousoší, na němž pracoval přes 30 let a které stojí na Václavském náměstí od roku 1912.

Václav je vzorem křesťanského panovníka a svátosti. Jeho život i smrt svědčí o tom, že zdravý život národa spočívá na vzdělanosti a mravnosti se živým vztahem k Bohu. Svůj vztah k dnešnímu světci vyjádřeme i ve svém srdci chorálem, jehož vznik sahá až do XII. století: „**Svatý Václave, vévodo české země, kníže náš, pros za nás Boha, svatého Ducha, Kriste eleison. Ty jsi dědic české země, rozpomeň se na své plémě. Nedej zahynouti nám ni budoucím, svatý Václave, Kriste eleison. Pomoci my tvé žádáme, smiluj se nad námi, utěš smutné, zažeň vše zlé, svatý Václave, Kriste eleison. Bohu Otci chválu vzdejme, svatým křížem se žehnejme: Ve jménu Otce i Syna jeho i Ducha Svatého. Kriste eleison.**"

Eva Dítětová